

*Irri, zirri, urri, Korrika iturri.*¹

Lizarrako Korrikara gerturatze bat emozioen begiradatik.

Amaia Galparsoro

Euskal Herriko Unibertsitatea (UPV/EHU)

Mirari Garmendia

Euskal Herriko Unibertsitatea (UPV/EHU)

garmendiamirari@gmail.com

Ekain Ormazabal

Euskal Herriko Unibertsitatea (UPV/EHU)

Nora Urbizu

Euskal Herriko Unibertsitatea (UPV/EHU)

Hitz gakoak: Korrika, emozioak, euskara, izaera bateratzailea, lurraldetasuna, erritua.

Laburpena: Artikulu honetan, Korrikak, Euskal Herri osoan zehar euskararen alde bi urterik behin egiten den lasterketak, zonalde ez euskaldun batean sortu eta sortzen dituen emozioen inguruan hausnartu dugu. Horretarako, landa lanean bildutako informazioa hiru adierazle ezberdinetatik iragazi dugu eta horren baitan analisisia egin. Hiru adierazleak honako hauek izan dira: emozioak, lurraldetasuna eta izaera bateratzailea.

Sarrera

Ikergai hau hartzearen erabakia Korrikak² gugan sortzen duen zirrarak eragin zuen. Izan ere, euskaldunon iruditegian eta errealitatean, Korrika emozio sortzailea da. Korrika bat eta baka-

---

¹ 1987.urtean, 5. Korrikaren abestia Oskorri taldeak egin zuen. Abesti horren zatia da izenburu gisa erabili duguna.

² Korrika, 1980. urtetik, Euskal Herri mailako errelebokako lasterketa kolektiboa da. Euskararen aldeko konzientzia suspertzea eta AEK diruz laguntzea zituen eta ditu helburu, 2000 kilometro inguru Euskal Herrian barrena burutuz. Kilometro bakoitzeko lekukoa aldatzen da eskutik eskura. Eta lekukoaren barruan euskararen

rra da, herriaeta honen baldintzak, zein tes-
tuingurua —politiko, ekonomiko eta so-
ziala—, berriz, aldatzen doaz. Honela, Ko-
rrikaren baitan testuinguru horiek sortzen
dituzten aldaketak atzeman eta sortutako
emozioen intentsitatea neurtu nahi geni-
tuen. Orokorrean alaitasunez kutsatzen bada
ere ekimena, kontrako emozioak azaleratzea
ere gerta daitekeela uste genuen, batez ere
antolakuntza zein boluntario lanetan jardun-
ten duen kidegoaren artean.

Ekimen kolektibo edo komunitario batek
funts emozional bat izan behar du oinarrian
arrakasta izango badu; euskal komunitatear-
en festa da Korrika, muin hori da identi-
fikatu eta aztertu nahi genuena. Bestalde,
euskararen errealitate soziolinguistikoa an-
tza da Euskal Herrian, eta horrek hizkun-
tzarekiko harreman ezberdinak gararazten
ditu; zehazki, sarritan aurrez aurre topatzen
ditugu bi komunitate. Euskara txertatuago
dagoen eremuetan, aldiz, polarizazio hori
lausoagoa da. Eredu ez euskaldun eta mis-
toa barnebiltzen dituen eskualde bateko hiri
bat, Lizarra, aukeratu genuen gure landa
lana burutzeko.

Ikerketa honetan, metodologia kualitati-
boa baliatu dugu. Behaketak, elkarrizketak
eta egindako grabazioen analisisa izan dira
gure lanaren oinarri. 2017ko martxoaren
30ean hasiera eman zitzaion Korrikaren 20.
edizioari. Ordurako lan metodologikoari
hasiera emana genion, Irungo Ficoban Ko-
rrikaren 20. urtemuga jaian³. Baina batez
ere, Lizarrako Korrika txikia eta Lizarrako

Korrikaren etapa izan ziren gure behaketa
lekuak. Lizarrako behaketetan, hiriko pun-
tu ezberdinetan banatuta, ibilbide guztian
parte-hartzaileen jarrerak behatu eta argaz-
ki nahiz bideoz jaso genituen. Aipu berezia
egin nahi diogu GoPro kameraren erabile-
rari, barneko giroa eta emozioen leherketa
modu aiposean grabatzeko aukera eskaini
zigulako. Horrez gain, elkarrizketa infor-
malak eta hiru sakoneko elkarrizketa burutu
genituen. Elkarrizketatuak Lizarrako AEK-
ko arduraduna den Susana Bidarte, Nafa-
rroako koordinatzaile ohia den Elena Etxalar
eta Oteizako Ekilotz Prieto gaztea izan dira
denak Lizarraldekoak, 28 eta 53 urte bitar-
tekoak⁴.

Jasotako infomazioa aztertzeke, begirada
hiru adierazletan jarri dugu: emozioak, izaer-
a bateratzailea eta lurraldetasuna. Jakinik
Korrikak beste hainbat gai aztertzeke auke-
ra ematen duela, gure ikerketa honetan, hiru
adierazle horien muga lausoetan murgildu
gara.

Aurkezten dugun dokumentu honetan,
lau atal bereizi ditugu. Baga, korrika erritu
kolektibo garaikidea, nortasun akuilu gisa.
Biga, Korrikak bideratutako emozio eztan-
da. Higa, Korrika ezberdinak elkartzeko eta
erakartzeko parada gisa. Eta laga, hausnarke-
tarako bidean, Korrika euskal unibertsoaren
aurkia eta ifrentzu gisa.⁵

---

aldeko mezua darama, amaieran modu publikoan eta
jai giroan irakurtzen da.

³ Korrikak komunikabideetan zuen jarraipena aintzat
hartu genuen, halaber gure hasierako asmoa lana liza-
rran zentratzea zenez artikulu honetan horixe izango
dugu aztergai

---

⁴ Euren jatorrizko izenak mantendu ditugu.

⁵ Eskerrak eman nahi dizkiegu artikulu hau posible
egin duten guztiei: Aitzpea Leizaolari bere gidari-
tzagatik eta Susana Bidarte, Ekilotz Prieto eta Elena
Etxalar elkarrizketatuei.

Korrika: erritu garaikidea, nortasun berri baten akuilu

Korrika, komunitatea osatzeko eta berau autoafirmatzeko, jai giroan ospatzen den erritu kolektiboa da. Hizkuntza metaforikoa, egitura eta errepikapena hartzen ditu bere baitan erritu batek (Fernandez de Larrinoa, 1992: 129), honela, jokabide errituala duela Korrikak ezin daiteke uka. Era berean, errituen ezaugarriak Emile Durkheimek hala deskribatzen ditu: *los ritos son, ante todo, los medios por los que el grupo social se reafirma periódicamente... Hombres que se sienten unidos, en parte por lazos de sangre, pero aún más por una comunidad de intereses y tradiciones, se reúnen y adquieren conciencia de su unidad moral. No puede haber sociedad que no sienta la necesidad de mantener y reafirmar, a intervalos regulares, los sentimientos colectivos y las ideas colectivas que constituyen su unidad y su personalidad* (Durkheim in Homobono, 1990: 45). Korrikan parte hartzean, Euskal komunitatearekiko kidesan izaera agerian geratzen da, era berean, kide izaten jarraitzeko desioa ere bai. Beraz, komunitatearen nortasun kolektiboa berrindartzen da Korrika erritualaren bidez.

Olatz Gonzalezek (2005: 218) euskal pilotari buruzko azterketan azaltzen duen bezala, hainbat errituk oinarritzko bi jostura bultzatzen dituzte: partaidetza eta iraunkortasuna. Hau da, norbanakoa eta euskal hiztun komunitatearen arteko lotura, eta horiek iraganarekiko dutena, hurrenez hurren. Korrikaren kasuan, gainera, bi urtean behin berpiztuz eta indartuz. Korrika euskal komunitatean oso maitea eta erreferente den erritua da, edonor bereganatzeko gaitasuna duena, eta oso modu ezberdinetan kidesza erakusteko aukera ematen duena: hiztun izatetik hasita, Korrika antolatzaile, Korrika

lagun, partehartzaile, Korrika kulturaleko antolatzaile, ikusle aktibo, euskara ikasle, irakasle... Hainbat dira Korrikaren arrakastaren arrazoiak, horietako bat bere izaera ekintzailea eta parte hartzailea da. Ekintza honetan parte hartzeko, ez da baldintza berezirik behar euskararekin nolabaiteko lotura izatea soilik.

Bere izaera polisemikoak beste hainbat aspektu ere bereganatzen ditu. Jai erritualetan, hainbat esanahi ere komunikatzen dituzte, izan mota ekonomikodunak, izan estetikoak, izan ludikoak, edo etnikoak, beti ere nortasun kolektiboarekin estuki lotuak doazenak (Homobono, 1990: 45). Korrikaren kasuan, elkarte, eragile, alderdi anitzek dute euskararen aldeko aldarriarekin bat egin nahia, beraz, ohikoa da Korrikaren baitan, mezu ezberdin ugari izatea. Nortasun edo identitate ugari ere barnebiltzen ditu Korrikak, errealitate adina identitate, agian. Nortasuna, oreka eta egonkortasunaren sinonimoa da, era berean, iraunkortasun eta denboran jarraikortasunarena ere bai, finean, tradizioarena (Homobono, 1990: 47). Orduan, nola lotzen da tradizio baten egonkortasuna, nortasun anitzeko erritual kolektibo honen baitan? Ezbairik gabe, Korrikaren ezaugarri eta berezko magiaren parte da, iraganeko tradizioan, egonkortasunean, orainak bere baitan dakartzan aldaketak txertatzeko gaitasuna. Ibai Iztuetak, Zygmunt Bauman oinarritzat hartuta, honakoa esaten digu: *identitateak atxikimendua eta isurria gortzen ditu: denboran zehar aldatuz irauten duten zerbait da* (Iztueta, 2015: 217).

Antropologiaren ikuspuntutik *gu*-tasuna izateko, alteritatearen beharra ezinbestekoa da. Komunitatearekiko kidesan izaera, nortasun kolektiboa, hau da, *gu*-tasunaren oinarri izango dena, *beste*arengatik kontrajartzeak sortzen du; ez da nortasun

kolektiborik, alteritaterik gabe (Homobono, 1990: 53). Beste hitz batzuekin adierazita, *identitatea norbanakoen nabiz taldeen propietate bat izango da, hots, gu besteengandik bereizten gaituzten ezaugarrien jabe izatearen kontzientzia* (Iztueta, 2015: 217).

Baina zer da *gu*-tasuna Korrikari dago-kionean? *gu*-tasunaz ari garenean iker eremu honetan, euskal hiztun komunitateaz ari gintezke, alteritatean, erdal komunitatea jarriaz. Era berean, modu desberdin eta osagarri batetik, Korrikaren *gu*-a euskal hiztun komunitateaz gain, euskal hiztun ez den beste komunitate batek ere osa lezake⁶. *Beste*-z ari garenean ere, euskararekiko duten jarreraren arabera, *beste* ezberdinak bereizten ditugu. Izan ere, euskara mespretxatu duen *beste*-rik badela jakinik ere, euskal hiztun ez diren baina euskararen aldeko jarrera duen *beste*-rik ere bada. Aurtengo edizioko leloa ildo beretik doa, *bat zuk* hitz jokoak “beste” horrekin bat egitearen ideia indartuz.

Mota honetako errituak, komunitatearen *gu*-tasun maila kolektiboaren atxikipen sentimenduaren adierazle ezin hobeak dira (Homobono, 1990: 54). Ideia horri jarraiki, Korrikak *gu* eta *bestearen* arteko ezberdintasuna agerian uzten du, eta era berean, Korrikaren erakarpen gaitasuna dela medio hainbat komunitate erakartzeko indarra du. Korrikaren *gu*-a emozioetatik abiatuta sortzen den behin-behineko edo bat-bateko nor-tasuna da. Behin-behinekoa diogu, bi urtez behin osatzen baita Korrikak sortzen duen unibertso magikoa. Eta bat-batekoa berriz, emozioak gidatzen duen eztanda bat delako. Korrikak, euskararen alde, norbanakoak bazten ditu; ideiek arrazoimenez lortzen ez

---

⁶ Komunitate hauen barruan dauden talde ezberdinen bereizketa Jaquelin Urlak *Reclaiming Basque* (2012) liburuan jasotzen ditu.

dutena, emozioek lortzen dute. Korrika erritualak irauten duen bitartean, egunerokoan eragiten duten errealitate politiko eta linguistikoak gainditzen dira, izan Iparraldean, izan Hegoaldeko komunitateetan (Del Valle, 1988: 184).

Lurraldetasuna Korrikaren helburuetako bat da lasterketaren lehen ediziotik (Amagoia Gurrutxaga et al., 1997: 40). Erritu honek ez du bakarrik alteritatea hizkuntza eremura eramaten, baizik eta erritua burutzen den espaziora ere zabaltzen du, ibilbide zehatz baten bidez hizkuntz komunitatearen mugak bistaraziz. Nolabait, euskara lurralde jakin bati lotzen zaio (Del Valle, 1988: 184). Korrikak oso modu indartsuan agertzen ditu lurraldearen batasuna eta zatiketa (*ibidem*: 153), nafarren psikolinguistikan zuzenean eraginez. Honela, administrazioak hizkuntzaren eta lurraldearen gainean ezarritako mugak lausotzen ditu pausoz pauso Korrikak.

Nafarroako hizkuntza errealitatea, zonifikazioa⁷, kontuan izatea komenigarria ikusten dugu aipatu aldagaiak aztertzeko; norabide honetan botereak eta gatazkak hizkuntzarekin duten harremanean ere sakonduz. Edozein giza taldean botere harremanak ematen dira eta horrek hizkuntzetan ere badu bere isla. Hala, hizkuntzen botereaz hitz egin dezakegu eleaniztasun egoerak jatzotzen diren herrialdeetan batik bat. Zentzu

---

⁷ Nafarroako Euskararen Legea 1986an ebatzi zen, horren ondorioz, Nafarroa hiru hizkuntz eremuetan banatuta geldituz, zonifikazio legearen izenez ezagutzen dena. Lege horrek Lizarraldea eremu mixto eta ez euskalduneko kokatuko du. Artikulu hau idazten ari garenean, 2017an, Nafarroako Parlamentuak Euskararen Legearen berrikuspenean dihardu. Beraz, baliteke artikulua argitaratzen denerako, Nafarroako Parlamentuak gai honen inguruko ebazpenen bat eman izana.

horretan, Euskal Herrian, oro har, eta Nafarroan bereziki desoreka larriak aurkitzen ditugu euskal eta erdal komunitateen artean, menderakuntza harreman bat sortu arte. Horrelako errealitate bat topatzean, soziolinguistika adituek hizkuntza botereaz hitz egiten dute, horiek boterea bereganatu eta beste batzuen aurrean dominaziorako duten gaitasuna onartuz (Joly eta Uranga, 2010: 194).

Korrika: emozio eztanda

Korrika eta emozioak uztartu nahian, emozio eta sentimenduak definitzen saiatuko gara. Emozioa ez da sentimendua, fenomeno neurofisiologiko eta neurokimikoa baizik, nerbio sistema autonomoarekin lotua. Sentimendua, berriz, emozioaren onarpen kontzientea da. Emozioak gizarte eraikuntzak dira, kulturalak (Le Breton, 2012). Geertzen arabera, ostera, ez dira soilik kulturaz kultura aldatzen, baizik eta pertsonaren arabekoak ere badira. Emozioa interpretazioa da, adierazpena, esanahia... Honengatik, emozioak Korrikaren testuinguruan aztertzea interesgarria da, esan bezala, emozioak publikoaren arabera eta testuinguruaren arabera ere, aldatzen baitira. Ez du berezko errealiterik, ez da gizakiaren natura emozioan adierazten dena, bere gizarte egoera baizik, zeina banakoaren aldaketa psikologiko eta fisiologikoetan azalduko den. Egoera moral konkretu batetik sortzen den erantzun sozial bat da banakoaren sentsibilitatearen baitan, ez da bat-batekoa, era erritualean eraikia da, eta besteentzat esanahia duena.

Emozio bakar bat izatea oso zaila da, normalena horien konbinazio bat bizitzea da (Le Breton, 1999). Korrikaren baitan ematen den emozio nahasketak badu esandakoarekin harremanik. Emozio asko eta nahastuak ema-

ten baitira parte-hartzaile eta ikusleen baitan ekitaldian zehar, une batzuetan emozio batzuek besteak gailentzen dituztelarik. Emozioa etengabe aldatzen doa, munduarekiko harremana aldatzen den heinean. Hala, esan daiteke *tonalidad afectiva* (Le Breton, 1999) termino egokia dela; hau da, ez dela emozio nahasgaberik existitzen. Eugenia Ramírez Goicoecheak (2001) dio, bestalde, emozioak eraikuntza isolatu baino gizakien dimentsio asko eta ezberdinak barnean hartzen dituzten prozesu konplexu bezala ulertu beharko liratekeela. Korrika emozio sortzaile eta berpizle garrantzitsua da, zenbat eta oroitzapen baten kitzikapen emozionala altuagoa izan, orduan eta epe luzeagoan gogoratuko dugu. LaBar eta Rubinentzat (2004), berriz, ez da hain garrantzitsua emozioa ona ala txarra den, intentsitatea baizik. Horren arabera geldituko da txertatua hobeto memorian. Era emozionalean gehiago inplikatzeko gaituena hobeto eta xehetasun handiagoz gogoratzen dugu. Errituek memoria organitzeko eta hainbat errepresentazio eta esanahi finkatzeko (Fernandez de Larrinoa, 2003: 72) balio dute. Baina hori nola gauzatzen da Korrikaren baitan? Korrikan ematen diren emozioak oinarri biologikoan errotuak badaude ere, azaleratzea kulturala da. Emozioa pizten duten aldagaiak, gure kasuan, euskarekiko atxikimenduak sortzen dizkigunak lirateke bere zabaltasunean. Gizarte egiturak portaera ezberdinak kudeatu eta zehazten ditu, horregatik da hain garrantzitsua sozializazioa. Askotan, norbanakoaren identitateari taldeak ematen dion garrantziaren arabera, gerta daiteke norbanakoarentzat taldeko partaide izatea bera identitate pertsonala baino garrantzitsuagozat jotzea. Hala, banakoa taldearen berotasunean "bestetu"⁸

⁸ *Hacerse otro* esaera itzuli nahian erabili dugu terminoa.

Twitter saretik jasotako irudia. G. Goikoetxea *Berria* egunkariko berri emaila berezi gisa aritu zen Korrika ekitaldi guztian.

egiten dela esan daiteke eta Korrikaren kasua ez da bestelakoa.

“Dultzainaren soinu gardenak Korrikaren iritsiera iragartzen du. Gorputzean, zirrara antzeman dut, zilborretik barrena, goranzko norabidean. Ene begiek, ingurukoekin egin dute topo, irribarre urduriak ditugu lagun. Urrunera ikusten dira furgonetaren argiak, banderen koloreek Lizarrako kalea bete dute, eta pixkana ibilbide luzean gero eta handiago bihurtu den jende multzoa dator, herri bat dator. Ezezaguna kide sentitzen dut, une magikoan bizilagun gara, mugarik gabeko bizilagun. Begi hezeekin ekin diot korrikari, pauso geldoan. Geldoa, bihotzaren taupadekin alderatuz. Aurpegi ezezagunetan gertuko irribarreak topatu ditut, eta elkarre-

kin egin dugu oihu furgonetako bozgorailuari erantzunez. Korrikaren pausoan noa, Korrikaren pausoa naiz, Korrika naiz...”

Korrikak emozioa gorputzea lortzen duen unean, guregan errotzen da emozioen unibertsoa, oroitzapen bizi eta positibo bihurtu eta luzaroan oroitu duguna.

(...) emozionatzen zaituen edozein gauza, edozein zirkunstantzia, emozio bat dagoenean ya... zure gorputzean aldaketa bat dago eta lotura dago. Eta honek sortzen du euskararekiko lotura eeeh lotura emozionala, ona. (...) Eta orduan zure barnean egiten duzu, nola da? Sinapsis. Eeeh euskera, poza...

Elena

Korrikak gure gorputzean erreakzio fisiko eta kimikoak sortzen ditu. Ondorioz, Korrika eta emozioen arteko lotura gorputzen da. Erreakzio horiek, emozioak, alegia, kutsakorrek dira, kolektibitatean konpartituak eta errepikatuak. Erreakzio ezberdinen bitartez azaleratzen da emozioa Korrikan; malkoak, irribarreak, besarkadak, txaloak, saltoak, dantzak, ezinegona gorputz mugimendu urdurietan gauzatuz nabaritzen da. Korrikak barruak astintzen⁹ dituela esan dezakegu. Orokorrean, emozioak identifikatu eta izendatzeko zailtasunak izan ohi ditugu. Horregatik, haurrei zuzenduriko *Emoziotegia* liburua izan genuen esku artean elkarrizketak prestatzeko. Liburu horretan, emozio mota ezberdinak modu grafikoan azaltzen dira, eta aukera hau baliatuta, emozioen ibilbidea jarraitzeko gonbidapena egin zitzaion elkarrizketatuei. Azaltzen ziren emozio negatiboaren artean ez zen bakar bat

⁹ Oier Sanjurjo Osasuna futbol taldeko jokalaria, *Berria* egunkarian, 2017ko apirilaren 1ean egindako adierazpenak.

ere Korrikarekin identifikatu, eta erantzun anbiguala sortu dezaketen emozioetan (urduritasuna, nostalgia, malenkonioa, kasu) alde positibotik aipatu ziren. Honela, urduritasun “ona”, nostalgia eta malenkonioa ilusioaren ikuspuntutik adierazi ziren. Gorrotoa, amorrua, haserre, tristura, errukia... ez ziren Korrikarekin identifikatu. Gozame-na, urduritasuna, harrotasuna eta hunkidura izan dira elkarrizketatuek gehien aipaturiko emozioak. Korrikak sortzen dituen emozioetan, pozaren emozioa gailentzen da. Honela ikusi dugu gure behaketan eta hala adierazi dute elkarrizketatuek ere. Emozio nahasketa horretan, poza eta hainbat unetako euforia, harrotasuna eta duintasunarekin elikatzen dira. Landa lana burutu genuen zonaldean, esangura eta indar berezia hartzen dute harrotasuna eta duintasuna emozioek, izan ere, diglosia gogorragoa den eremu geografiko honetan, hizkuntzarekiko loturaren intentsitatea askoz biziagoa da. Ekihatzen horrela aipatzen zuen, eremu ez euskaldun bateko herritar izanik, nola bizi duen Korrikaren iritsierak sortarazten duen arnagunea:

“Ni Oteizatik nator, alde ez euskalduna, beti ibili izan gara hor... bai ikastola etorri beharra... bai herrian, sentimendu kontrajarriak baño bueno, iristen zen korrika ta izaten zen herriko plazara atera, ta hemen gaude ta euskeraz! ...ta gure ikurrekin... ta duintasuna, ta hor egote hori, ez? osea ahalduntzea eta duintasuna...”.

Korrikan parte hartzeak *zerbait handiago baten parte* sentitzea dakarrela zioen Elenak. Norbere bakartasunetik, indibidualtasunetik, kolektibitatearen babesera igaroarazten du, Lorea Agirrek ere honako hitzekin azaltzen du:

“Korrika gorputz geografiko fisiko eta emozional bat da. Hizkuntza eta gorputza, korrika. Banakako gorputzak gorputz bakar bat osatzen, tankera anitzekoa, aldakorra, eskuz esku berrituz doana, mudatzen, gorputzak plaza eta bideak hartzen, bazterrera egiten beste batzuei leku egiten, aberasten doana, gizentzen, urritzen, marea-goratzen eta basotzen. Leku berriak sortzen. Bide egiten” (Lorea Agirre)¹⁰.

Korrikaren olatuak barnebiltzen dituen une horretatik aurrera, banakako gorputz horiek, nortasun bakar eta aldi berean berri bezala ekingo diote bideari. Euskal hiztun komunitatearen *gua* eta Korrikaren parte hartzaileen *gua* ez da berdina inolaz ere. Korrikaren baitako *gua*, Euskal hiztun komunitatearena baino askoz osatuagoa eta anitzagoa da, izan ere Korrikaren *gu* horretan, euskal hiztun ez diren baina *beste* ere ez diren horiek, deitu “neutroak”, barnebiltzen dira. Honela definitu zuen Susanak Korrikak bere duen bateratze gaitasunaz ari ginela: *neutralizatzen badituzu kontrako jarrerak, eta hurbil daudenak edo neutroak direnak pixka bat eta hurbilago uzten badituzu... uste dut oso ona dela*.

Aurretik aipatu bezala, erritu kolektiboe-tan, komunitatea eta norbanakoaren arteko lotura, eta komunitateak iraganarekin duen loturak nabarmentzen dira, Korrikan, aldiz, izaera hori esanguratsua bezain iragankorra da. Korrikaren komunitatea ez da denboran iraunkorra izango den komunitatea. Korrika amaitzen den momentuan, amaitzen dira hainbat adostasun. Horren harira Susanak galdera erretoriko gisa sarritan aipatu zuen: “non zaudete urte guztian zehar?” Korrikako parte-hartzaileei erreferentzia eginez.

¹⁰ Lorea Agirrek *Berria* egunkarian 2017ko apirilaren 9an idatzirikoa artikuluan jasoa.

Korrika ez da soilik emozio sortzailerik, sentimendu oroitarazlea (*sentimiento evocador*)¹¹ ere bada. Korrikak sortzen duen uneko emozioan murgildurik eta denboran atzera begira jartzeko gaitasunean oinarriturik, gordetako sentimenduak azalerazteko ahalmena du (Teresa del Valle, 1988). Korrikak ez du soilik emozio positiboekin konexioa egiten, gure barneko pentsamendu eta gogoekin ere konektatzen gaitu maiz. Honela, Korrikaren esperientziak, sentimendu positibo kontzienteak sortzen ditu, *in situ* sortzen dituen emozioetatik jabetzen garenean. Halaber, arestian aipatu dugun moduan, emozioaren nolakotasunaz gain (positiboa edo negatiboa izan den), garrantzitsua da ere oroimenean txertatzeko garaian, emozioaren intentsitatea (LaBar eta Rubin, 2004). Hunkitzen gaituen gertakari bat ezinbestean geratuko da zizelkatua gure oroimenean. Emozioa subjektibotasunetik bizitzen bada ere, komunitate bateko kide gisa, hunkigarritasunak izaera kolektiboa du. Gure komunitateari erreparatzen badigu, hunkigarritasun maila hori biderkatu daiteke iragan hurbil eta egungo arrakala sozio-politikoak kontuan hartzen baditugu. Euskal komunitateak maila honetako erritu kolektiboen aurrean duen hunkigarritasun gaitasuna oso altua da, ezberdinen arteko batuketa baten aurrean topatzen garelako. Gure gizartean oso ekimen gutxik lortzen dute, Korrikak lortzen duen sentsibiltate politiko ezberdinen arteko indar batuketa hori. Korrika berezia da Euskal gizartearentzat, ondo azaltzen du Lorea Agirrek: *Korrika parentesi bat da, continuum bat, jarraikortasun bat. Geure min, ezin, lorpen, ahal eta abalegi-*

nen deusezte bat. Geure kontraesanak gaindituak dauden lurralde bat (2017).

Korrika, euskararen alde egiten den ekintzetan sinbolo nagusia da, une berean esanahi asko eta norabide ezberdinetan kondentsatzen dituen sinboloa (*significata*)¹² hain zuzen; lasterketak eskatzen duen esfortzu fisikoa (lanaren balioa), testigua une oro eskuz-esku eramatea (transmisioa), askoren artean egin beharreko lanaren adierazpena (kolektibitatea), lekukoa ia beti norbanako batek eramatea (subjektuaren konprometua)... Del Vallek (1988) sinboloen gaitasunetariko bat, ohikoa ezohikoa bihurtzean datzala adierazten du. Errituak sinboloak tentsioak askatzeko ere balio du (Edward Sapir in Turner, 1980) eta bertan ematen diren adierazpenetan jaso ahal izan dugu, besoen astintze, dantza, kantu, oihu, salto eta abarretan ikusita.

Emozioen subjektibotasuna eta sinboloen esanahien malgutasuna adierazteko, lekukoa eramatea jarriko dugu adibide gisa, Elenaren kasuan, Korrikaren amaierako kilometroa eta *kilometro galduen*¹³ arteko irakurketa dikotomikoa oinarri hartuz:

"AEK-ko partaide gisa, gainera, urte hartan hartu nuen Nafarroako ardura eta bueno, igual nire burua ezagutarazteko esaten zuten 'igual Elenak eraman beharko du...' eta pues eraman nuen, baina ezez dut holako... ez... oroimen ona (...) (Bilbon) sentitzen nintzen zerbait egin behar nuela. Osea... bueno pues tokatu zitzaidan lekukoa eramatea, bueno pues koiunturalki behar zela edo ez dakit nola esan, baina ez nuen gozatu".

¹¹ Teresa Del Valle antropologoak *Korrika, rituales de la lengua en el espacio* (1988) liburuan erabilitako kontzeptua.

¹² Victor Turnerrek *Símbolos en el ritual ndembu* artikuluan jasotako terminoa.

¹³ *Kilometro galdu* terminoa jende kopuru txikiak parte hartzen duten kilometroei erreferentzia egiteko.

Susanak, ordea, une hori hala definitzen digu: ... *magia, magia du, ez dakit jendeari zer pasatzen zaion... lekukoa eramatea* (xuxurlatuz dio)... *oilo ipurdia...*

Korrika: ezberdinak elkartzeko eta erakartzeko parada

Korrikaren izaera ludikoari erreparatzen badiogu, jai erritu gisa badu Korrikak komunitatearen nortasuna azaleratu eta elkartasun ideiak barnebiltzeko indarra. Hori bai, tesuinguru alai eta mezu positiboez blaituta; 20. *Korrikak guztiok euskararekin era positiboan Bat egitea du xede*¹⁴. Jai giroa nagusitzea, ordea, erakargarri izan daitekeen modu

berean, kezkarri ere bihurtu daiteke, hori bilakatu daitekeelako helburu eta ez bide. Honela, parez pare jarri ditugu guk elkarrizketatu genuen Elenaren iritzia, eta Mertxe Mugika, AEKko koordinatzaile nagusiak, *Berria* egunkariari¹⁵ eskainiriko elkarrizketan egindako aipu bat:

"Bai, euskararen aldeko positibismo hori saiatu gara lantzen eta nik uste dut AEK-k hori oso ongi egin duela. Bai, bai... jai, kolorea, emozioa, poza... nik uste horretan AEK-ak asmatu duela oso ongi bai..." (Elena).

"Gogoeta egin behar da zer-nolako indarra hartzen ari den Korrika, eta ez dadin izan jai bat bakarrik" (Mertxe Mugika).

2017ko martxoaren 31ko goiza, Korrikaren zain, azken uneko prestaketak egiten.

¹⁴ 20. Korrika aldizkari ofizialean jasoa.

¹⁵ Mertxe Mugikak, *Berria* egunkariari 2017ko apirilaren 16an eskainiriko elkarrizketatik jasoa.

Korrikaren komunitatea osatzen duten elkarte, eragile eta norbanako ezberdinen aldarri eta mezu ezberdinak azaleratzen ditu Korrikak. Honela, Lizarran hainbat aldarrikapen ikusi genituen, esaterako, *vascuencearen legearen* aurkako mezuak, Lizarrako gaztetxeak Korrikarekiko atxikimendu mezua, talde feministen aldarriak, presoak etxeratzeko aldarria eta beste hainbat. Del Valleren (1988) liburuan irakurri dugunez, bigarren Korrikatik aurrera, aldarrikapen horiek lekuan lekukoak edo nazio mailakoak izan dira. Horrela, Lizarran ikusi genituen *vascuencearen legearen* mezuak, Gipuzkoan ez ziren jaso, esaterako.

Ez da estankoa edo iraunkorra den identitatea Korrikazaleena, pausu oro sortzen den identitatea da, anitza, berria, freskoa eta erakargarria. Erakargarria da Korrikaren formatua bera, eta Korrikaren ingurumarian egiten diren hainbat ekitaldi ere bai. Ez, noski, Korrikak duen magnetismo indartsu hori, baina aipagarriak dira, batetik, *Korrika Kulturala* eta, bestetik, *Korrika Txikiak* herri herri duten presentzia. Korrika Kulturalaren kasuan, ekimena gerturatu ahala, Kulturaren adierazpide ezberdinek sortzen duten erakargarritasuna baliatzen da herrietara Korrikaren unibertsoa eta mezua gerturatzeke. Aldiz, Korrika Txikian, hurrek hartzen dute protagonismoa, eta euren guraso eta familiariek, ezinbestean. Hurrekin egiten diren ekintza orotan gertatzen den moduan, Korrika Txikia zinez hunkigarria da. Pisu berezia hartzen du norberaren barne munduan, haurtzaroak, haurrak, inozentziak, euskarak... lotura sinboliko estu eta hunkigarria egiten dute helduengan eta hurrek helduak emozioak bizitzen ikusten dituzte.

Korrika, lanean edo antolatzaile arduretatik bizi dutenentzat, jai giroari jendeak ematen dion erantzuna bera da lanaren lehen saria.

Korrikaren antolaketan oztopo guztiak gainditzean izan zuten asebetetze sentimenduaz hitz egin ziguten hiru elkarrizketatuek. Elenaren arabera, *baduzu beti sentsazioa dena ondo aterako dela* eta Ekihotzen hitzetan, horrek berak egiten du *gratifikantea*. Modu kontzientean batean bazterten dira sentimendu negatiboak, eta ez dira berriro gogoratu nahi; *nik uste dut txarrak abaztu egiten ditugula...* zioen Susanak. Korrika burutzeko izan dituzten hainbat zailtasun aipatu zizkiguten, bizipen negatiboak ere bai. Instituzioek jarritako trabak, debekuak, markatu gabeko kilometroak, bide aldaketak aipatu zizkiguten, beti oztopo moduan baina ez gaindi ezin moduan.

Korrikako antolatzaileek badute zerbait garrantzitsua egiten ari direnaren sentsazioa hainbat unetan. Kontzientzia hartze hori azpimarratzen du Elenak orduko Nafarroako Lehendakaria zen Juan Cruz Alliren aurrean bere burua Korrika aurkezten ikusi zuenean:

"Allik hartu gintuen bai, Euskal Herriko arduraduna, Korrika arduraduna eta ni. Eta joe momentu horiek ere badira... eeeh zerbait inportantea ari gara egiten ez? (...) Nafarroako gobernuari, UPNko gobernuua garai hartan gainera, eeeh hori aurkeztu ahal izatea, gure ikuspegia eman ahal izatea, eta esaten nuen joo, ez? Lan inportantea, ez zait beste hitzik okurritzen".

Elenak aipatzen zuen zerbait handiagoaren parte izatearen ideia hori *gutasun* batetik dator. Norbanakoa bere bakardadean korrika, korrikalari xume bat baino ez da. Komunitatea da ekimenari indarra eman eta emozioa sorrarazten duena, eta aldi berean, emozio hori da Euskal Herri osoan zehar, ibilbidearen parte diren hiri, herri eta bailaretatik haratago, komunitate osoarengan *arrastoa* uzten duena. Korrikak euskal hiztunak eta euskal hiztun izan nahi dutenak elkartzeko

eta erakartzeko gaitasuna du. Horren adibide argia da Korrika egiten den urteetan AEK-ko urte hasierako matrikulazioetan gorakada ematen dela, eta bereziki, Korrika aurrera eramaten den egunetan, euskaltegietara urtean zehar baino jende gehiago informazio bila gerturatzea. Honela azaltzen zuen Susanak: *eragina du jendea hurbiltzen dela euskara ikasteko asmoz. Asmo horietan eragina du, eta arrastoa bai hor uzten dela.*

Korrikaren erakargarritasun ahalmen hori aldagai anitzetan oinarritu daiteke, baina gure ikerketan sumatu ditugun asko Korrikak duen gaitasun bateratzailearen ondorio dira. Korrikaren berezko formatuak jada, partaideen arteko lotura eta kidetza sustatzen ditu. Elena kidesan horren inguruan mintzatu zitzaigun honela: *nik uste dut, sentitzen naizela ere errotuagoa herrian, edo bat-
tuago, bai hori gertatzen zait. Ez bakarrik eh... Euskal Herriko ekimen... gainontzeko guztiekin, baizik eta nire herrikoekin ere ez? Gertuago sentitzen naiz, bai...*

Korrikan gizartea osatzen dugun jendarte ezberdin guztiok dugu lekua, inolako bazterketarik egin gabe. Adinak edo elbarritasun mailak ez dira oztopo Korrikan parte hartzeko. Horren adibide da Susanak elkarriketan aipatzen zuen mugikortasun arazoak dituen jendearen parte-hartzearen parte, *gaurkoan begira, oso polita izan da, erosi dute langile... bueno, zentro bateko langileek eta bueno, zentro horretan jende... arazoak dituen jendea... eta hor joan dira haiekin... gurpildun aulkiak eta... ‘Ko-rr-i-ka!’ Bueno, ba bazeuden bunkituak denak.* Honekin, Susanak Korrikak maila guztietan duen izaera inklusiboa adierazten zuen. Honek aldi berean, “ezindunak” “ahaldun” bilakatzearen eta ez euskaldunak *euskaldun*¹⁶ bilakatzearen arteko antzeko-

tasunera garamatza. Korrikaren izaera bateratzaileak, nortasun ezberdinak batean bilakatzeko gaitasuna du, nahiz eta behin behineko eta bat-bateko nortasuna izan. Lehenago ere aipatu moduan, zaila da Korrikaren ahalmen hau beste testuinguru eta ekimen batzuetan lortzea. Korrikak alderdi politiko ezberdinetako jendea elkartzea lortzen du, esaterako. Bereziki gaur egun, iraganean ez bezala, euskaltzaleak eta hain euskaltzaleak ez direnak batzea lortu du, eta halako *mirariei* esker Elenak *Santa Korrika* izendatzen du, *urtean zehar itxita dauden ateak irekitzeko abalmena du* esanaz. Honen adierazle, Lizarran, Unión del Pueblo Navarrok (UPN) bere burua urtero euskararen aldeko kilometroa erostera “behartua” ikusten du Elenak:

“Adibidez, gure haranean, urte askotan egon dela UPN, Korrikaren garaian, pues ez diote inoiz ezetza eman kilometroa erosteari, osea, lortu da nolabait, gaizki ikusita egotea ere... nola esango diogu ezetz kilometro bat erosteari!”.

Susanak dionez, Korrikak euskararekiko *jarrera neutralak* gerturatzea lortzen du eta aldi berean, *kontrakoak neutralizatzea*. Lizarraldean Korrikaren aurkako jarrerak gaizki ikusia egotea lortu da, eta honek euskararen aldeko aurrera pausua emateaz gain, ekintza bateratzaileen beharrezkotasunaren inguruan hausnartzera eramaten gaitu.

Korrikak zubi lanak egin ditu azken hamarkadetan, euskal komunitateko sentsibilitate ezberdinak elkar biltzeko, komunikatzeko eta mugiarazteko. Zubi horiek ez dira norbanakoen artean soilik, baita lurraldeen artekoak ere, muga administratibo eta fisikoak gaindituz. Lurraldetasunaz hitz egitean halabeharrez hitz egin behar da muga batzuek. Euskal Herriak zenbat lurralde

¹⁶ *Euskaldun* leloa erabili zuen AEK-k 19. Korrikarako.

dituen, eta bere mugek nondik nora zeharkatzen duten badakigu euskaldunok behinik behin. Eta euskarak? Zenbat muga ditu gure hizkuntzak? Bistan da asko dituela Euskal Herri zabalean, baina badira eremu batzuek non muga horiek zorrotzu edota biderkatu egiten diren, Lizarran kasu.

Korrikaren sortzaileek garbi zuten euskararen aldeko lasterketa herrikoiak zazpi lurraldeak zeharkatu behar zituela, gure hizkuntza, lurraldetasunarekin eta horien batasunarekin hertsiki lotuz. Beraz, euskara lurralde jakin bati lotzen zaio (Del Valle, 1988: 184). Horren adibide da 20 edizio hauetan Korrikaren ibilbide guztietan behin eta berriz probintziatik probintziara igarotzeko duen joera. Korrikak oso modu indartsuan lurraldearen batasuna eta era berean zatiketa agerian jartzen ditu (Del Valle, 1988: 153).

Sarritan, muga horiek esanguraz beteriko lur eremuak bilakatzen dira. Halaxe azaltzen digu Elenak bere herrikoideekin Arabatik Nafarroara igarotzen den mugako kilometroa bere egitea hautatu dutela azaltzen digunean:

"Bai, sinbolikoa, baina bide batez, garrantzirik gabekoa. O sea, ez zuen garrantzirik... bai, egia da, muga hor dago eta benga, guk hartuko dugu lekukoa (...) Nafarroan sartuko dugu guk, baina ez beste toki arrotz batetik datorrelako (...). Muga da baina nik ez dut sentitu (...) nik ez dut sentitzen mugarik, baina egia da beste aldera pasatzen zarenean (iparraldera), bada... ez dakit, existitzen ez den muga bat, baina, pues bueno, bada beste errealitate bat eta hor bai apurtzen dela".

Muga batzuk lausotu eta beste batzuk bistaratu, horixe da Korrikaren jokoak. Baiona, Maule, Burgi, Zangoza, Castejon, Lodoso, Trebiñu, Zalla eta Santurtzin jarri ditu

2017ko Korrikak gure nazioaren mugak. Gure gogo kolektiboan ibilbide horrek ekimen baten kilometro sorta baino askoz gehiago zedarritzen du, begi-bistakoa ez izanik ere, *gu* eta *besteen* arteko muga ere bada. Muga administratiboez haratago, gizakiok gure artekoak gainditzeko modu bat ere eskaintzen digu Korrikak, une batez bada ere.

Hizkuntza eta nortasuna, edo hizkuntza eta komunitatea elkar josita doazen kontzeptu moduan erabili ditugun bezala, hizkuntza, gatazka eta boterearekin harremanetan jarriko dugu orain. Bi hizkuntzen artean lehia egon daiteke eta, horren ondorioz, hizkuntza horiek gizartean ahalik eta erabilera gehien eskuratzea izan ohi dute helburu. Ekihotz oteizarrak elkarrizketan adierazi zigun gatazka horretan bere esperientziaren berri. Honela, euskararen erabilpenak hainbat unetan bere herrian eta inguruetan eragin dizkion bazterkeria eta isekak zetozkion gogora: *...baina bizi zan dut ere txikitán, ikastolo-vasco... Ekibotz qué nombres os ponen...* Argi dago, bada, hizkuntzen gatazkak norbanakoengan ondorio kaltegarriak izaten dituela. Honela jarraitzen zuen Ekihotzek gaiarekin: *antzinan eskolan ta bueno anonimoak agertu dira udal gobernuari udal ekipoari deitzen mebatxuak...*

Hizkuntza gatazka eta botere harreman horiek badute euren adierazpidea muga eta lurralde antolaketan. Honela, Nafarroan euskararen zonifikazio legeak hesi berriak altxa zituen hizkuntza eta hiztun edo etorkizuneko hiztunen artean. Hala ere, hesi eta muga horiek gainditu eta zubiak altxa nahian, 44 udalerrik behintzat eskatu dute eremu ez euskaldunetik mistora igarotzeko eskubidea¹⁷.

---

¹⁷ Eskaera hauen harira, Kontseiluak egiten duten irakurketa, gutxienez kontutan hartzekoa iruditzen zaigu. Horren arabera, eremu mistora igarotzeak ez

Korrika: euskal unibertsoaren aurkia eta ifrentzua

Zenbat irauten du Korrikaren emozio positiboen olatuak? Korrika Lizarratik igaro zen egunean egin genuen zita hiru elkarrizketatuekin. Irakurketa positiboa izan genuen beti gure kideen ahotan. Korrikaren olatuaren baitan zirelako oraindik, agian, edo txarraren gainetik ona lehenesteko gaitasuna dugulako, aitortu beharra dugu saiatu arren ez zigutela emozio negatiborik transmititu. Baliteke elkarrizketa egin zen egunak erantzunak baldintzatu izana. Gure ikerketaren norabidea aldatuko litzakeelakoan gaude, Korrikarik izaten ez den urtean egingo bagainizkie galdera hauek berak.

46.000 peto saldu dira aurtengo Korrikan, aurrekoan baino 11.000 gehiago. Hala ere, zaila da zenbat parte-hartzaile dituen Korrikak atzematea. Korrikaren komunitate zabal, anitz eta bat-batekoan, euskaldun izateko modu guztiak barnebiltzen dira. Norbanako bakoitzak duen euskararekiko lotura modu batera edo bestera erakusteko aukera ematen duelarik. Honela, euskararekiko atxikimendu eta kontzientzia maila ezberdinak topatzen ditugu Korrikako parte-hartzaileengan. Baina zein asmo gailentzen da horien baitan? Parte-hartzaileen kontzientzia maila zenbateraino dator bat azken mezua irakurketarekin?

Argitaratu berri den 2016ko hizkuntzen erabileraren kale-neurketako datuek, oro har, Euskal Herriko datu kezkarriekin alderatuz, Nafarroako datuek itxaropenerako parada ekarri dute. Lau nafarretik hiruk

---

du administrazio publikoaren euskararekiko betebeharrak bermatzen. *Tokian tokiko borondate politikoaren arabera bermatuko* baita euskararen erabilera. Ikus: <http://kontseilua.eus/euskara-ofiziala-nafarroa-osoan/>

baino gehiagok ez badute ulertu ere egingen euskara, eta euskararen kontrako jarre-
rak igo egin badira Nafarroan, eremu misto eta ez-euskaldunetan euskaldun kopurua handitzea¹⁸ esanguratsua da. Arestian aipatu dugu, hainbat udalerrik ez-euskaldun izaera utzi dutela, beraz, aldaketa garrantzitsu horren uzta hemendik urte batzuetara jasoko da. Orduan izango da beste irakurketa baterako parada.

Hizkuntzan ikusten duela bere burua edozein pertsonak zein komunitatek esan digu Joseba Sarrionandiak aurtengo Korrika amaierako mezuan, belaunaldiak daramatzagu behetik gora elkartzen eta ekiten, erresilientzia honetan, goitik behera ezartzen zaizkigun lasaigarri kulturalak eta traba politikoak gainditzeko. Hauxe izan da eskuz esku 2.557 kilometro ingurutan Euskal Herria zedarritu duen lekukoan joan den mezua.

*Kontzientzia leuntzaile*¹⁹ terminoa otu zaio baten bati, Korrika definitzeko modu gisa. Itxurakeriaren edo *postureoaren*²⁰ auzia ere pil-pilean izan dugu ikerketan zehar, izan elkarrizketatuekin gaia atera delako, edo gure baitan kezka sortzen zelako hainbat notiziaren aurrean. Ez dakar nola nahiko eztabaida gai honek berekin. Elenarekin izan genuen elkarrizketan, modu irekian

---

¹⁸ *Berria* egunkariak, 2017ko uztailaren 21ean argitaratutako datuak, "Euskararen bilakaera soziolinguistikoa (IV)".

¹⁹ Hemen aipatuko ez badugu ere, gure ikerketa taldeak aurrera eramano jolas batean, 200 bat lagun eta kideri Korrika hitz bakar batean definitzeko eskatu zitzairen. Hau jasotariko erantzun bat izan zen.

²⁰ *Postureo* hitza RAEk honela jasotzen du: "dícese del conjunto de actos y actitudes que convergen en la consecución, o intento de acercamiento hacia un estatus social correspondiente a una categoría diferente de la persona que lo ejerce". Guk itxurakeri terminoa-
rekin parekatu dugu, ez baitugu itzulpenik aurkitu.

plazaratu zuen bere iritzia *igual, urtean zehar euskararekiko oso aldekoak ez diren jarrera horiek, ezin dira manifestatu Korrikan, osea Korrikan, manifestatu behar duzu AEKren alde...* Honela, orokorrean euskararen alde ez dau den erakundeek, edo berauen ordezkariak, Korrikaren aurka agertzeko edo alboratzeko dituzten zailtasunak nabarmendu daitezke. Jarrera hori Korrikaren garaipen bezala jaso dezakegu, urteetan zehar lortutako *prestigioa* bailitzan. Korrikaren aurka azaltzea gizartearen begietara ez da egokia, politikoki hanka-sartze bat litzateke, horrela jarraitzen du Elenak: *...baino begira zer punturaino Korrikak lortu duen, beste ezerk lortu ez duena, postureo egin behar izatea...*

Mertxe Mugika AEK-ko arduraduna, bere kezka plazaratzen zuen *postureoaren* inguruan: *Asko zaintzen ari gara hori (Korrikaren alde ludikoaz ari da), ikusita zelako indarra hartzen ari den: ez izatea postureo kontu bat. Hortik etorri behar du gure hausnarketak...* Festa huts bilakatzearen beldurra agertzen du Mertxek, jaiaz haratago euskararen aldeko balioa, mezua galtzearen edo bidean geratzearen beldur da, *Badator Korrika: parte hartu, eta dena egina* esanaz jarraitzen du elkarrizketa. Korrikan parte hartze soila, *postureoarekin* eta *kontzientzia leuntzaille* terminoarekin lotuko dugu. Ez al da gutako askorentzat Korrikan metro batzuk egitea nahikoa euskararen unibertsoan gure aletxoa jarri dugula adierazteko? Modu berean, ez al da zerbait antzekoa pasatzen ikastolen elkarreko festa erraldoietan? Dena dela baliteke begiratzen den betaurrekoen arabera izatea postureo deitzearen gakoa, izan ere, Lizarran parte hartze soila aletxoa jartzeko modua den bezala, beste eremu batzuetan, parte hartze soila eskasa gerta daiteke euskararen osasunaren arabera. Lerro beretik, Iban Zal-

duak berriki *Oharrak & Hondarra* blogean idatzitakoan, honakoa aipatzen du:

"Korrikaren kontra aritzeko nire argudio nagusiak itxurakeriarekin du zer ikusia: nola, ospakizunean parte hartze hutsarekin, gure barrenak garbitu eta euskararen alde gaudela berresten dugun, izerdi pixka bat (edo asko) botatzearen truke soilik. Ondoren, erdaraz bizitzen jarraitzeko, kontzientzia kargu handiegirik gabe. Berriro diot, ez dut zalantzan jartzen parte hartzaileen borondate ona..."

Postureoak hamaika buruhauste sortzen dituela ikusten dugu. Norbere barnetik, autokritikatik eta euskarari zor zaion errespetutik jorratu beharko litzateke gaia. Koherentzia politikoa behar du gizarte honek, zer-nola jokatzeko duenean.

Korrikak hainbat sentimendu eta oroitzen berreskuratzeko gaitasuna duela esan dugu, sentimendu oroitarazleaz ari garenean batik bat. Gure susmoa da, iraganeko oroitzen hauen samurtasun eta nostalgiaren baitan, kateatzen ari garela. Horregatik, *sentimiento evocador* kontzeptuari luzapen bat esleitu nahi diogu, *sentimiento revocador*, alegia. Oroitzapenetatik haratago, aurrera egin eta ekiteko gonbita da. Batzuetan euskaldunon artean postura lasaiegiak ditugu *lasaigarri kulturalak* eta *traba politikoen* aurrean. Egungo egoera eta jendearen gogoia kontuan harturik euskaldunak bere lekua aldarrikatzeko moduak aldatzeko garaia ez ote da iritsi?

Korrika, gorpuzturiko emozioa da. Emozio pilaketa baten emaitza da. Eta sentimendu horrek euskararekin duen lotura askaezinean, euskararen prestigioa eta babes soziala, zein bere aldeko mugimendua eta borroka, indartuak ateratzen direla esan dezakegu. Jakina eta paregabea da Korrikaren magia. Del Valle (1988), *berezko* terminoa erabiltzen du, guk magiarekin esan nahi duguna adie-

Korrika Txikia Lizarrako Foruen plazan, 2017ko martxoaren 24an.

razteko. Hori guztia esanda, zergatik ez probestu edo etekin gehiago atera Korrikaren emozioagarritasun edo indar bateratzaile horri? Hainbeste milaka herritarrek parte hartzen duten ekintza luzeena ere bada Korrika. Korrikak gure barneak modu honetara *astintzen* baditu, post-Korrikaren kudeaketa egokiago bat egitea komenigarria litzateke. Irakurketa honen harira, AEKren 2017ko uda kanpainaren berri izan genuen. Korrikak sortutako olatua baliatu nahi izan zuten “Ez duzu ahaztuko” barnetegia promozionatzeko. Egia bada matrikulazioetan eragina izaten duela Korrikak, lasterketaren data matrikulazio garaira gerturatzea ere pentsatzekoa litzateke. Korrikak dakarren lan guztiaren ondoren alfabetatze eta normal-kuntzan etekinari merezi duen proiektzioa emateko.

Creo que nuestros mejores momentos como pueblo no han sido aquellos en los que hemos tenido la razón, sino aquellos en los que hemos sido emocionantes para nosotros y para el resto del mundo. Emozionagarritasunaren inguruan hausnarketa hau egin zuen Iñaki Sotok, Korrikaren magia hizpide hartuta. Korrikaren izaera bateratzaileak, oinarri du emozionatzeko gaitasuna, eta kontrara ikusenez, Korrikaren bat-batekotasuna eta iheskortasuna. Gure hizkuntzaren normalizazioarako iraupen gutxiko arnagunea da, osterantzean ezin ulertu genitzake Euskal Herri mailako kale neurketen azken emaitzak. Aurrean ditugu euskal unibertsoaren aurkia eta ifrentzua, euskararen emozioagarritasuna eta berarekiko konpromiso eza.

Bibliografia

- DEL VALLE, Teresa (1988) *Korrika: Rituales de la lengua en el espacio*, Barcelona, Anthropos.
- ESTEBAN, Mari Luz (2012) "Euskal antropologiaren jauzi kontzeptualak eta euskal kulturaren haragitasunak", *Ankulegi*, 16: 111-125.
- FERNÁNDEZ DE LARRINOVA, Kepa (1997) *Mujer, ritual y fiesta. Género, antropología y teatro de carnaval en el valle de Soule*, Iruña, Pamiela.
- FLORES MARTOS, Juan Antonio (2010) "Trabajo de campo etnográfico y gestión emocional: notas epistemológicas y metodológicas", *Ankulegi*, 14: 11-23.
- HOMOBONO, Jose Ignacio (1990) "Fiesta, tradición e identidad local", *Cuadernos de Etnología y Etnografía de Navarra*, 55.
- GONZALEZ-ABRISKETA, Olatz (2005) *Pelota Vasca: un ritual, una estética*, Bilbo, Muelle de Urribarte Ediciones.
- GURRUTXAGA, Amagoia; ELORZA, Mikel; UBEDA, Garbiñe (1997) *Euskal Herria Korrika, 17 urte 10 pausotan*, Bilbo, AEK.
- IZTUETA AZURMENDI, Ibai (2015) *Cultura vasca vs Euskal Kultura*, Donostia, Utriusque Vasconiae.
- LE BRETON, David (2012) "Por una antropología de las emociones", *Revista Latinoamericana de Estudios sobre Cuerpos, Emociones y Sociedad*, 10: 69-79.
- NUÑEZ PEREIRA, Cristina; VALCARCEL, Rafael R. (2013) *Emoziotegia. Esan zer sentitzen duzun*, Madril, Palabras Aladas.
- SURRALLES i CALONGE, Alexandre (1998) "Entre el pensar y el sentir. La antropología frente a las emociones", *Anthropologica*, 16: 291-304.
- TURNER, Victor (1999) *La selva de los símbolos. Aspectos del ritual ndembu*, Madril, Siglo XXI: 21-35.
- URLA, Jacqueline (2012) *Reclaiming Basque. Language, Nation and Cultural Activism*, University of Nevada Press, Reno (Nevada).
- JOLY, Lionel; URANGA, Belen (2010) "Hizkuntza-ideologia eta hizkuntza-jarrerak", in ZARRAGA, Arkaitz et al., *Soziolinguistika eskuliburua*, Andoain, Soziologia Klusterra.

Internetgrafia

- Korrikaren webgunea: <<http://www.korrika.eus/ezagutu-korrika/mezua.html>>.
- Mertxe Mugikari elkarrizketa: <http://www.berria.eus/paperekoa/1942/010/001/2017-04-16/korrikaren_indarraz_gogoeta_egin_behar_dugu_jaia_soilik_ez_dadin_izan.htm>.
- Lorea Agirrerren iritzia: <http://www.berria.eus/paperekoa/2011/016/001/2017-04-09/metaforak_eta_armajabetzeak.htm>.
- Oier Sanjurjoren iritzia: <http://www.berria.eus/paperekoa/1840/005/001/2017-04-01/argazki_itzel_bat.htm>.
- Joseba Sarrionandiaren mezua: <http://www.berria.eus/albisteak/133621/sarrionandiaren_mezua_osorik.htm>.
- Iban Zalduaren bloga: <<https://ibanzaldua.wordpress.com/2017/04/10/korrikaren-kontrako-manifestu-anputatua/>>.
- Naiz egunkaria: <<http://www.naiz.eus/es/actualidad/noticia/20170523/euskara-ikasiz-uda-ahaztezi-na-bizitzeko-gonbidapena-egin-du-aek-k>>.

Palabras clave: Korrika, emociones, euskara, identidad integradora, territorialidad, rito.

Resumen: En este artículo se reflexiona sobre las emociones que ha provocado y provoca la Korrika —carrera popular que se celebra cada dos años en favor del euskera— en una zona no vascófona. Para llevar a cabo dicha tarea la información recavada mediante el trabajo de campo ha sido filtrada a través de tres indicadores. Estos indicadores son los siguientes: emociones, territorialidad e identidad integradora.

Keywords: Korrika, emotions, euskara (Basque language), inclusive identity, territoriality, ritual.

Abstract: This article reflects on the emotions that Korrika —a race for the Basque language that takes place every two years— has triggered and triggers in a Non-Basque-speaking area. To fulfill this purpose we have filtered the information gathered in fieldwork through three indicators: emotions, territoriality and inclusive identity.